

УДК 37.064.1

Оксана Хомишак, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри порівняльної педагогіки та методики викладання іноземних мов
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Галина Хомишак, вихователь ДНЗ №13 м. Дрогобич

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ В УМОВАХ ДНЗ

У статті розглядається проблема формування педагогічної культури батьків в умовах ДНЗ на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Обґрунтовано необхідність формування педагогічної культури батьків з метою підвищення ефективності виховного процесу в умовах сім'ї. На основі вивчення навчально-методичної літератури визначено сучасні форми, методи та прийоми педагогічного просвітництва батьків в умовах ДНЗ. Проаналізовано провідні ідеї теорії і практики підготовки батьків до сімейного виховання та розроблено авторську програму з метою творчої реалізації в навчально-виховному процесі українських дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: педагогічна культура, батьки, сім'я, виховання, ДНЗ.

Літ. 9.

Оксана Хомишак, кандидат педагогических наук, доцент
кафедры сравнительной педагогики и методики преподавания иностранных языков
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко
Галина Хомишак, воспитатель ДОУ №13 г. Дрогобыч

ФОРМИРОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ РОДИТЕЛЕЙ В УСЛОВИЯХ ДОШКОЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

В статье исследуется проблема формирования педагогической культуры родителей в дошкольных учебных учреждениях на современном этапе развития украинского общества. Обоснована необходимость формирования педагогической культуры родителей с целью повышения эффективности воспитательного процесса в семье. Изучено большое количество научных литературных источников и определены современные формы, методы и приёмы педагогического просвещения родителей в дошкольных учебных учреждениях. Проанализированы идеи теории и практики подготовки родителей к семейному воспитанию и разработана авторская программа творческой реализации в практике отечественных дошкольных учебных заведений.

Ключевые слова: педагогическая культура, родители, семья, воспитание, дошкольные учебные учреждения.

Oksana Homyshak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Comparative Pedagogy and Methods of Teaching of Foreign Languages Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Halyna Homyshak, Preschool Educator Preschool Educational Institution №13, Drohobych

THE FORMATION OF PARENTS' PEDAGOGICAL CULTURE IN THE CONDITIONS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

The article deals with the problem of formation of parents' pedagogical culture in the conditions of preschool educational establishments at the present stage of the development of Ukrainian society. The authors stressed on the necessity of the formation of parents' education to improve the efficiency of the educational process in the family. The article reveals the modern forms, methods and techniques of pedagogical education of parents in the conditions of preschool educational establishments on the basis of studying of educational materials. The authors analyzes the leading ideas of theory and practice of preparation of parents to the family education and presents the author program with the aim of creative realization of the Ukrainian preschool educational establishments in the educational process.

Keywords: a pedagogical culture, parents, a family, an education, the preschool educational establishment.

Постановка проблеми. Сім'я є первинним середовищем виховання дитини, в якому процес формування підростаючої особистості відбувається під впливом об'єктивних (структура, склад сім'ї, стиль сімейних взаємин, приклад і авторитет батьків) і суб'єктивних (цілеспрямоване виховання дорослими) умов. Однак від виховної діяльності батьків, від того наскільки свідомо вони займаються вихованням залежить створення комплексу педагогічно доцільних умов для формування і розвитку дитини, трансформації виховуючого мікросередовища. Проявом усвідомленого батьківського виховання є

моральне обличчя, поведінка батька й матері у повсякденному житті. Для повноцінного й ефективного виховання дитини необхідне гармонійне поєднання обох факторів: свідомого і стихійного впливу на дитину. Сьогодні, на жаль, доводиться констатувати, що виховний процес у багатьох сучасних сім'ях здійснюється батьком інерційно, фрагментарно, що негативно позначається на дитині, формуванні її особистості. Однією з основних причин нівелювання батьківського виховання є недостатній рівень педагогічної культури батьків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

До вивчення питання педагогічної культури батьків, низки її різноманітних аспектів неодноразово зверталися багато вітчизняних і зарубіжних науковців (Т. Алексєнко [1], І. Гребенніков [9], О. Зверєва [3], М. Махлін [5], В. Костів [4], А. Студенте [6], В. Титаренко [7], та ін.). Однак наукових розвідок, які б вивчали проблему формування педагогічної культури батьків у дошкільному закладі, особливо в сучасних умовах, є недостатньо, що актуалізує своєчасність нашого дослідження.

Мета статті – висвітлити педагогічні умови формування педагогічної культури батьків в умовах ДНЗ.

Виклад основного матеріалу. Під час дослідження з'ясувалося, що сьогодні досить часто взаємодія ДНЗ з батьками здійснюється формально. Педагогічно ефективним у цьому контексті стає пошук нових форм і методів співпраці дошкільного закладу з батьками. З цією метою нами запропоновано здійснювати педагогічну просвіту батьків шляхом упровадження школи для батьків на базі ДНЗ, який розрахований на батьків дітей різних вікових груп. Першочергове завдання педагогічного колективу – індивідуальний підхід до кожного слухача цього курсу, пошук ефективних шляхів для встановлення первинного контакту з батьками та формування довірливих взаємин з ними. Не менш важливими етапами є забезпечення батьків знаннями з педагогіки, психології, фізіології та гігієни, а також контроль, перевірка й оцінювання їх на практиці.

З огляду на предмет нашого дослідження пропонуємо програму школи:

Мотиваційно-пізнавальний блок

1 етап. Зняття напруження, недовіри у стосунках між вихователем і батьком.

Навчання батьків слід розпочинати з проведення анкетування дорослих у письмовій формі.

Форми роботи: Методика контактної взаємодії Л.Б. Філонова.

Перша стадія – перша зустріч з батьками

Можливі прийоми:

- Вибір нейтрального матеріалу для бесіди;
- Читання станів (“Ви, я бачу, схвилювані...”);
- Узгодження питань (“Вас, мабуть, цікавить...”).

Тут не варто наполягати на відповідях, краще обмінятися думками стосовно особливостей поведінки конкретної дитини, зосереджуючи увагу на позитивному.

Результат: досягнення внутрішньої згоди з батьками.

Друга стадія – пошук спільних інтересів.

Можливі прийоми:

- наближення до “ми”;
- активніше виявлення вихователем інтересу до дитини, умов родинного виховання;
- розповідь батьків про своїх дітей;
- бесіда з батьками про те, які риси слід розвинути в них, щоб бути відповідальним батьком;

- якщо потрібно, варто обережно сказати про небажані прояви у їх безвідповідальній поведінці.

Результат: виникнення інтересу, довіри до педагога, бажання діяти разом.

Третя стадія – побудова тактики поведінки вихователя з опорою на особистісні якості конкретних батьків.

Можливі прийоми:

- підбиття певних підсумків (“виявляється...”);
- уміння уникати негативного плану розмови;
- саморозкриття педагогів з підкресленням значенням прямого висловлювання.

Результат: встановлення взаєморозуміння, готовність прийняти індивідуальні відмінності.

Четверта стадія – виявлення чинників, що перешкоджають спілкуванню.

Можливі прийоми:

- висловлювання сумнівів;
- неузгодженість тих чи інших питань;
- перебільшення чеснот співрозмовника;
- відсутність осуду.

Результат: виникнення прагнення до відвертого спілкування.

П'ята стадія – реалізація індивідуального підходу, ефективна співпраця

Можливі прийоми:

- дружня розмова педагога з батьками щодо сумнівів, труднощів у вихованні дитини;
- вислуховування пропозицій батьків, звернення до них за порадою.

Результат: формування почуття “ми”.

Гра з батьками “Кроки”. (Закріплення партнерських відносин між вихователями і батьками). “Рука допомоги” від батьків. (Оформлення стенду).

II етап. Озброєння батьків теоретичними знаннями Форми ППБ: 1. Усний журнал “Батьківська відповідальність”. <i>Мета:</i> розкрити зміст поняття “педагогічна культура батьків”, закономірності її формування у дорослих, роль батьків у вихованні дитини. <i>Орієнтовна тематика:</i> Батьки – “перші виховники дитини”, “Основні складові відповідального батьківства”, “Йдемо до серця дитини”, “Спільні зусилля батьків та освітнього закладу – хороші результати”, “Методи батьківського виховання дитини в умовах сім’ї”, “Шляхи підвищення рівня педагогічної культури батьків” та ін.	<i>План проведення:</i> - визначення теми і мети заняття; - інструктаж, ознайомлення із сюжетом, розподіл ролей; - безпосереднє проведення гри; - аналіз гри; - підбиття підсумків. <i>Орієнтовна тематика:</i> “Випадкова зустріч”, “Інтерв’ю”, “Батьки і донька/син”, “Вихідний день” тощо.
2. Засідання “круглого столу”. <i>Мета:</i> залучення батьків до розв’язання різних проблем у вихованні дітей. <i>Форми проведення:</i> дискусія, диспут. <i>Орієнтовна тематика:</i> “Роль прикладу батька у вихованні дитини”, “Вплив спільного дозвілля батьків і дитини на формування дитячої особистості”, “Художня література як засіб виховання дитини в сім’ї”, “Педагоги і батьки – разом: плюси та мінуси” та ін.	3. Обмін досвідом. <i>Мета:</i> спонукати батьків до взаємообміну думками, сумнівами щодо своєї поведінки й дитини: вибору оптимальних методів виховання, корекції недоліків і прогалин у вихованні. <i>Орієнтовні питання для обговорення:</i> - як виховати у родині дітей добрими і чуйними; - застосування народної мудрості у вихованні дитини; - як прищепити дитині правила гуманної поведінки в сім’ї; - як правильно організовувати спільну діяльність разом із сином та донькою тощо.
3. Вечори запитань і відповідей. <i>Мета:</i> розвивати допитливість та інтерес батьків до розв’язання проблем виховання дитини; надати батькам кваліфіковану допомогу з питань, які їх найбільше цікавлять.	4. Клуб взаємодопомоги. <i>Мета:</i> спонукати батьків до усвідомленої взаємодії з вихователями у формуванні особистості дошкільника. <i>Орієнтовний зміст:</i> - читання та обговорення періодичних матеріалів на теми, які є предметом обговорення/бесіди; - залучення батьків до участі в організації та проведенні свят і розваг; - проведення “днів відкритих дверей”; - вивчення вмісту “схриньки індивідуальних пропозицій” батьків; - ознайомлення з матеріалами для проведення бесід з дітьми тощо.
4. Виставка книжок, газет і журналів з відповідними публікаціями. <i>Мета:</i> спонукати батьків до самоосвіти. 5. Довірливе спілкування. Індивідуальні бесіди та консультації для батьків середнього і низького рівнів підготовки [2, 12]. Блок практичної підготовки. <i>Мета:</i> закріплення здобутих теоретичних знань, формування педагогічних навичок та вмінь.	Контрольно-оцінювальний блок <i>Мета:</i> аналіз ефективності запропонованої методики педагогічної підготовки батьків до виховання дитини у процесі взаємодії дошкільного навчального закладу/загальноосвітньої школи та сім’ї. <i>Рекомендовані методи контролю та оцінки:</i> - опитування, тестування; - педагогічне спостереження; - оцінні картки; - книги відгуків; - листи відвертості; - індивідуальні бесіди [2, 13].
Форми ППБ: 1. Розв’язування педагогічних ситуацій. <i>Мета:</i> спонукати батьків до переходу від логічних міркувань до практичних дій. <i>Рекомендовані посібники:</i> 1) Островская Л. Ф. Педагогические ситуации в семейном воспитании дошкольников. – М., 1990. 2) Педагогічні задачі і завдання для батьків / За ред. Постоного В. Г. – К., 1989. <i>Алгоритм дій:</i> - інструкція вихователя; - ознайомлення з проблемою; - пошук правильного рішення; - педагогічний аналіз запропонованих варіантів. 2. Рольові ігри. <i>Мета:</i> корекція взаємин між батьками і дітьми, батьками і вихователями.	Після проведення заняття кожного блоку необхідно впроваджувати в практику запропоновані методи і форми роботи. Підсумком

роботи з батьками може бути конференція “Співпраця ДНЗ і батьків у вихованні дошкільника”.

Висновок. Педагогічна культура батьків є складовою загальної культури, що визначається такими параметрами: культура мислення, праці, мовлення, комунікативна культура, моральна, естетична, економічна, правова, професійна, фізична, етична, статеві та екологічна. Педагогічна культура батьків – це складна, інтегрована, динамічна єдність особистісних якостей та високого рівня мотивації, знань, умінь, навичок, які визначають тип, стиль, способи поведінки батьків у виховному процесі й проявляються в індивідуалізованій творчій формі взаємодії батьків і дитини [8, 133]. Передумовою ефективною та повноцінною виховної діяльності батьків є психолого-педагогічна підготовка, яку слід розпочинати в умовах ДНЗ. З цією метою у процесі дослідження нами запропоновано модель підготовки батьків до виховної діяльності на основі розробки програми курсу “Педагогічна культура батьків” для впровадження вихователями у ДНЗ.

Перспективи подальших досліджень. Утім вищевикладений матеріал не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Перспективною подальших наукових розвідок є ґрунтовне дослідження педагогічного інструментарію та розробка методичних рекомендацій щодо підготовки батьків до виховної діяльності в умовах ДНЗ.

1. Алексєєнко Т.Ф. *Готовність батька до*

виховання дитини / Т.Ф. Алексєєнко // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 4. – С. 37 – 41.

2. Врочинська Л. *Садок і родина: виховуємо дітей гуманними / Л. Врочинська // Дошкільне виховання. – 2006. – № 6. – С. 12 – 14.*

3. Зверева О.А. *Влияние дошкольных учреждений на повышение педагогической культуры молодой семьи: дис. ... канд. пед. наук / О.А. Зверева. – М., 1987. – 157 с.*

4. Костів В. *Виховний потенціал родини / В. Костів // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2007. – № 3. – С. 54 – 59.*

5. Махлин М.Д. *Пути совершенствования психолого-педагогической подготовки родителей в народном университете педагогических знаний: автореф. дис. ... канд. пед. наук / М.Д. Махлин. – Л., 1978. – 21 с.*

6. Студенте А.Д. *Повышение педагогического потенциала семьи: автореферат дис. ... канд. пед. наук / А.Д. Студенте. – Р., 1981. – 24 с.*

7. Титаренко В.Я. *Семья и формирование личности / В.Я. Титаренко. – М.: Мысль, 1987. – 352 с.*

8. Хомишак О.Б. *Теорія та практика підготовки батька до виховання в сім'ї (друга половина ХХ – поч. ХХІ ст.): дис. . канд. пед. наук: 13.00.01 / О.Б. Хомишак; керівник роботи В.П. Кемінь; Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобич, 2011. – 302 с.*

9. *Этика и психология семейных отношений / [под ред. И.В. Гребенникова]. – К.: Рад. школа, 1986. – 256 с.*

Стаття надійшла до редакції 26.01.2017

**20 лютого в Україні відзначають
День Героїв Небесної Сотні**

Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 69/2015 від 11.02.2015 р.

*“Небесна Сотня –
Що в серцях вогонь.
Він гаряче палав за Україну.
Віднині тихим співом заспокої
Щи, земле рідная,
Свою дитину”.*

*“Небесна Сотня”
Наталія Лавленцева*

